

The image features a solid orange background with several overlapping, thin, light-orange circular outlines. Centered on the page is the text "KIUSAMISVABA HARIDUSTEE" in a bold, white, sans-serif font, arranged in two lines.

KIUSAMISVABA
HARIDUSTEE

Pane silmad kinni.
Kujutle, et Sa oled koolis,
mis on kiusamisest vaba.
Mida Sa näed?

Kes loob kiusamisvaba kooli?

KIUSAMINE – definitsioon

Süstemaatiline agressiivne käitumine isiku vastu, kel on end selle eest raske kaitsta.

- Korduvus
- Jõudude ebavõrdsus
- Tahtlikkus (tegu on tahtlik, kuid ei pruugi olla teadlik kiusamine, nt „*me tegime ju nalja!*“)

**OTSENE (FÜÜSILINE, VERBAALNE) või
VARJATUD (SUHETEGA SEOTUD), KÜBERKIUSAMINE**

- Kiusamine ei koosne vaid üksikutest rünnakutest, pigem on hoopis **üsna stabiilne suhe** suuremas kaaslaste grupis.

- **Universaalne nähtus** – umbes 10% lastest ja noorukitest üle maailma on süstemaatilise kiusamise ohvrid. Sagedus erineb riigiti ja kultuuriti.

Kiusamise levik Eesti koolides

- HBSC 2009/2010: 29 Euroopa riigi hulgas ohvrite osakaalu poolest Eesti esirinnas, kiusamise all kannatas ligi viiendik 11-15-aastastest õpilastest.
- Praxis (2012) ligi pooled õpilastest on kogenud kiusamist, 7% kannatab pidevalt.
- EU Kids Online (2010): 40% 9-16-aastastest lastest on kogenud küberkiusamist.
- KiVa pilootuuring (2013): küsitleti üle 5000 2.-6. klassi õpilase. Keskmiselt 22% õpilastest oli viimase paari kuu jooksul olnud kiusamise ohvriks.
- Laste hälbiva käitumise uuring (ISRD-3, 2014): 22% 13-16-aastastest on koolikiusamise ohvrid.

Kiusamine kui tõsine probleem

Kiusamine mõjutab nii ohvri kui kiusaja rollis olijat

- Kiusamise tagajärjel kahjustub ohvrite vaimne ja sotsiaalne tervis (Arseneault, Bowes & Shakoor, 2009; Hawker & Boulton, 2000).
- Langeb ohvrite akadeemiline edukus ning suureneb koolist väljalangemise risk (nt Nakamoto & Schwartz, 2010).
- Kiusajatel on nooruki- ja täiskasvanueas ligi neli korda suurem kuriteo sooritamise risk (Olweus, 2013).

Tõhusa ennetuse põhimõtted

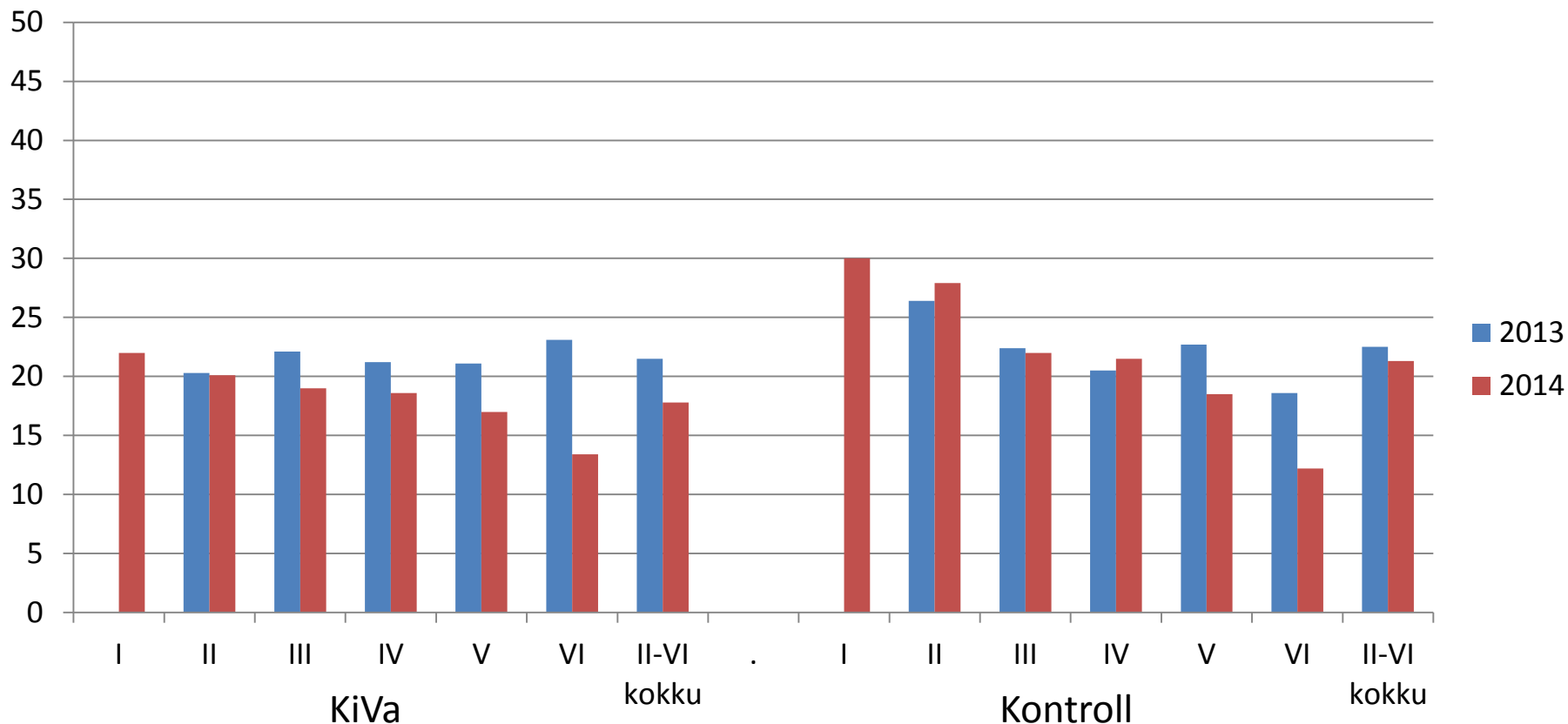
- KOGU KOOLI HÕLMAV
- MITMETAHULINE (ennetus, sekkumised)
- KOOSTÖÖ (ÕPILASED, PERSONAL, LAPSEVANEMAD)
- ÕPILASED AKTIIVSELT KAASATUD
- TÄHENDUSLIK
- SÜSTEEMNE JA JÄRJEPIDEV
- SEOTUD ÕPPEKAVAGA
- SELGED REEGLID
- HINDAMINE, REFLEKSIOON

Ennetustöö keskmes väärtused

Tõhus kiusamise ennetustöö on rajatud eakohastele kogemusõppe tegevustele, mis **kujundavad lastes järgmist nelja põhiväärtust:**

- **sallivus** – osata näha ja aktsepteerida laste erinevusi ning kohelda kõiki võrdselt;
- **austus** – austada teisi lapsi, olla kõigile hea kaaslane, väärtustada erinevusi ja erinevaid isiksusi;
- **hoolivus** – väljendada huvi, empaatiat, hoolivust ja abivalmidust teiste laste suhtes;
- **julgus** – öelda „aitab“, tõmmata piirid, olla julge ja hea kaaslane, kes reageerib ebaõiglusele ja kaitseb kaaslast.

Terviklik ennetustöö: vähem ohvreid

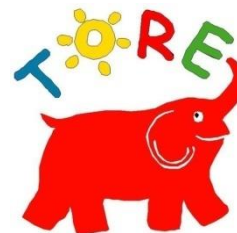
Joonis 1. Kiusamise ohvrite protsendi muutused KiVa ja kontrollkoolides klasside lõikes ning 2.-6. klassis kokku.

KiVa koolides langes ohvrite osakaal 21,5% pealt 17,8%-ni (OR = 1,27, $p < 0,001$), suurem langus toimus vanemates klassides.

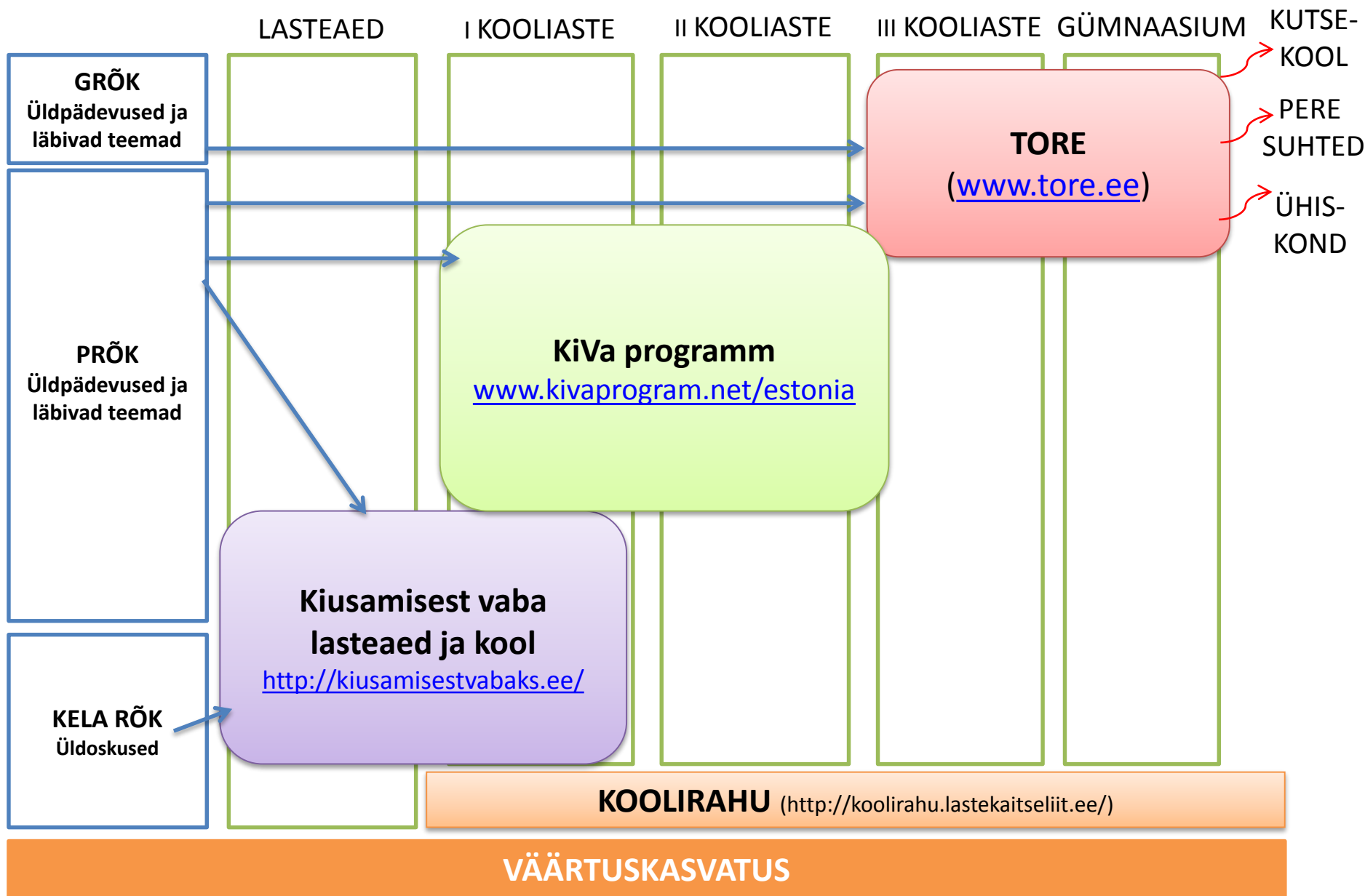
Kontrollkoolides langes 22,5% pealt 21,3% -ni (OR = 1,05, mitteoluline).

TARTU ÜLIKOOOL
EETIKAKESKUS

Kiusamisvaba haridustee liikumist toetavad
haridus- ja teadusministeerium ning laste ombudsman

Märkus: KELA RÕK – Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava; PRÕK – Põhikooli riiklik õppekava; GRÕK – Gümnaasiumi riiklik õppekava

HOOOLIVUS

SALLIVUS

JULGUS

AUSTUS

Kiusamisvaba haridustee Väärtuspakkumine

Kellele? Mida? Kuidas?

KELLELE

Lastele ja noortele
Lasteaia- ja klassiõpetajatele
Ühiskonnale

MIS PROBLEEMI LAHENDAME

Väärtuskasvatuse aluste andmine
Sotsiaalsete pädevuste arendamine
Pakume õppekava sisu
Ennetame kiusamist

KUIDAS SEDA TEEME

Anname kiusamisjuhtumite lahendamiseks metoodika
Õppekava ja tunniplaani osaks olevad tunnid
Metoodika ja abimaterjalid
Koolitused
Nõustamine
Ringi- ja klubitöö

Kiusamisvaba haridustee

Võtmekohad

Kanalid

Omavalitsused
Lapsevanemad
Lasteaia- ja koolijuhid

Võtmepartnerid

Lapsevanemad
Koolijuhid
Õpetajad
Koolipersonal
Noorsootöötajad
Omavalitsusjuhid

Võtmetegevused

Koolitamine

- lasteaia- ja koolijuhid
- õpetajad
- noorsootöötajad

Informeerimine

- lapsevanemad
- koolipersonal
- omavalitsusjuhid

Võtmeressursid

Aeg
Metoodikad
Materjalid
Finants
Instruktorid
Tugiõpilaste võrk

Kiusamisvaba haridustee eesmärk aastaks 2020

- hea lasteasutuse ja kooli kvaliteedimärk on see, kui seal on kõiki kooliastmeid ning erinevaid osapooli hõlmav kiusamise ennetamise ja juhtumite lahendamise süsteem;
- lasteasutustele ja koolidele pakutakse ühise kommunikatsiooniplaaniga programme, mis on tõenduspõhised ja lähtuvad väärtuspõhise kooli prioriteetidest;
- kiusamise ennetamise ja juhtumitesse sekkumise metoodika on õpetajate tasemeõppe osa;
- ennetusprogrammide kasutamist rahastab koolipidaja;
- ennetusprogrammide arendamist ja mõju hindamist rahastab HTMi rakendusüksus

Mis on hea kooli tunnuseks?

Hea kooli vundament on ühised väärtused ja turvalised suhted

The image features a solid orange background with several overlapping, thin, light-orange circular outlines. Centered on the page is the text "KIUSAMISVABA HARIDUSTEE" in a bold, white, sans-serif font, arranged in two lines.

KIUSAMISVABA
HARIDUSTEE